

Elsa Dorlin

Kendini Savunmak

Bir Şiddet Felsefesi

Türkçesi: Ayşe Meral

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ BİR BEDEN NELERE MUKTEDİRDİR?	7
SİLAHSIZLANDIRILMIŞ BEDENLER FABRİKASI.....	23
SİLAH TAŞIMANIN KISA TARİHÇESİ.....	23
KÖLELERİ VE YERLİLERİ SİLAHSIZLANDIRMAK: “ÇIPLAK ELLİ” ÖZNEMLİK KARŞISINDA ÖLDÜRME HAKKI	31
DÖVÜŞÇÜ ASETİZMİ: KÖLE ÖZSAVUNMA KÜLTÜRLERİ	40
İMPARATORLUĞUN SİYAH GÜCÜ: “YAŞASIN ATAERKİLLİK, YAŞASIN FRANSA!”	51
KENDİNİ SAVUNMA, ULUSU SAVUNMA	59
VATAN İÇİN ÖLMEK.....	59
“KADINLAR, SİLAHLANALIM”: AMAZON TABURLARI	65
YURTTAŞ ORDU MU YOKSA SERMAYENİN SAVUNMASI MI?	72
SÜFRAJETLERİN JU-JİTSU’SU: YAKIN DÖVÜŞ VE MİLLİYETÇİLİK KARŞITLIĞI.....	80
ÖZSAVUNMANIN VASİYETNAMESİ.....	93
SAVAŞARAK ÖLMEK VARŞOVA GETTOSU AYAKLANMASI.....	93
ULUSAL BİR ÖĞRETİ OLARAK ÖZSAVUNMA	101
KRAV MAGA’NIN TARİHÇESİ.....	110

DEVLET YA DA MEŞRU MÜDAFAANIN TEKEL OLMAMASI	119
HOBBS YA DA LOCKE, İKİ KENDİNİ SAVUNMA FELSEFESİ	119
KENDİ KENDİNE ADALETİ SAĞLAMAK:	
MİLİSLER VE “ADLİ KOOPERATİFLER”	130
VİGİLANTİZM YA DA İRSAL DEVLETİN DOĞUŞU.....	139
BEYAZ ADALET	147
LİNÇTEN MEŞRU MÜDAFAAYA:	
“BEYAZ İPLİKLE DİKİLMİŞ* BİR YALAN”	147
“KADINLARI SAVUNMALIYIZ”	156
<i>SELF-DEFENSE: POWER TO THE PEOPLE!</i>	
[ÖZSAVUNMA: HALKIN GÜCÜ].....	167
ŞİDDETSİZLİĞE SON VERMEK:	
“ARM YOURSELF OR HARM YOURSELF”	
[SİLAH KUŞAN YA DA YARALAN]	167
KARA PANTERLER: SİYASAL DEVRİM OLARAK ÖZSAVUNMA....	179
ÖZSAVUNMA VE GÜVENLİK	197
SAFE! [GÜVENDE!].....	197
ÖZSAVUNMA VE HİDDET POLİTİKASI.....	206
İNTİKAMDAN <i>EMPOWERMENT</i> 'A [GÜÇLENMEYE].....	211
KARŞILIK VERMEK	219
SAVUNMASIZ.....	219
AVIN FENOMENOLOJİSİ	227
DİĞERLER İÇİN DUYULAN ENDİŞENİN EPİSTEMOLOJİSİ VE	
OLUMSUZ CARE [BAKIM].....	238
TEŞEKKÜRLER.....	253

ÖNSÖZ

BİR BEDEN NELERE MUKTEDİRDİR?

“Guadeloupe’teki bir mahkeme, 11 Brumaire yıl XI.’de [2 Kasım 1802] Millet de la Girardiére’i ölene kadar Pointe-à-Pitre Meydanı’ndaki demir bir kafeste teşhir edilmeye mahkûm etti. İşkencede kullanılan kafesin yüksekliği sekiz kademdir. Kafese hapsedilen kişi iki bacağı arasında bulunan keskin bir bıçağın üzerinde durur; ayakları bir tür üzengiye basmakta ve bıçak kendisini yaralamasın diye baldırlarını germek zorundadır. Karşısına, ulaşabileceği mesafedeki bir masanın üzerine yiyecekler ve susuzluğunu gidermesi için içecek konmuştur; ama bunlara dokunmaması için gece gündüz bir muhafız nöbet tutmaktadır. Kurban, gücü tükenmeye başlayınca korkunç ve derin yaralara neden olan bıçağın üzerine çöker. Acının harekete geçirdiği bu talihsiz insan dikilir ve onu korkunç şekilde yaralayan bıçağın üzerine tekrar düşer. Bu işkence üç ya da dört gün sürer.”¹

Mahkûm, bu tür bir dispozitifte direnç gösterdiği, can havliyle ölümden kurtulmaya çalıştığı için ölür. Yaşadığı işkencenin korkunçluğu ise bedenini acıdan korumak için yaptığı hareketlerin işkenceye dönüşmesinden kaynaklanır; belki de bu tür yok etme yöntemlerine özgü nitelik de budur: en ufak korunma refleksini en dayanılmaz acıya doğru bir ilerleme haline getirmek. Burada, modern sömürge sisteminin kesinlikle tekelinde

1 Joseph Elzéar Morénas, *Précis historique de la traite des Noirs et de l’esclavage colonial*, Firmin Didot, Paris, 1828, s. 251-252.

olmayan bu tür işkencelerin eşi benzeri görülmemiş niteliğini tartışmak söz konusu değildir. Dehşeti aktarmayı hedefleyen retorik yöntem olarak bu sahne başka bir işkence anlatısıyla benzerlik arz eder: *Hapishanenin Doğuşu*'nun girişinde aktarıldığı şekliyle Damiens'in anlatısı.² Ancak, bu iki anlatı birbirinden tamamen farklıdır. Damiens'in durumunda Michel Foucault, bedenine yöneltilen acılar aracılığıyla asıl hedef alınan şeyin Damiens'in bireyselliğinden ziyade her şeye kadir şekliyle yeniden kurulan Egemenin iradesi kadar suç işleyerek zarar verdiği bir topluluğun tebaa haline getirilmesi olduğunu gösterir. Kerpeten ve makasla sakatlamalar, erimiş kurşun, kaynar sıvıyağ, balmumu ile yakmalar, son olarak atlarla parçalama... Bu korkunç senaryo boyunca Damiens bağlıdır ve kimse onun bir şey "yapabileceğini" öngörmez. Başka bir deyişle gücü –ne kadar ufak olsa da– asla göz önünde bulundurulmaz, çünkü bunun önemi yoktur. Damiens'in bedeni tamamen hiçliğe indirgenmiştir, kralının egemenliğini ritüelleştiren intikamcı bir topluluğun birliğinin sahnelendiği yer olmanın dışında bu beden zaten hiçtir. Böylece mutlak egemen gücün ihtişamını daha iyi ifade etmek üzere gücün tamamen yokluğu teşhir edilir.

Demir kafes işkencesinde seyirci hâlâ oradadır. Ancak, işkence görenin çilesinin halka açık sergilenmesinde başka gizli bir şey daha vardır. Kullanılan teknik daha iyi tahakküm kurabilmek için öznenin harekete geçme kapasitesini hedef almış gibidir. Kurulan baskıcı dispozitif, kurbanın bedensel tepkilerini, hayati reflekslerini teşhir edip tetiklediği gibi öznenin hem gücünü hem de kusurunu oluşturan şey olarak ortaya koyar. Onun karşısında baskıcı otoritenin hükmünü geçirmek için kurbanı mutlak bir güçsüzlük halinde takdim etmesine hiç ihtiyacı yoktur. Tam tersine öznel güç, hayatta kalmak için yinelenen umutsuz çabalarında ne kadar sahnelenirse baskıcı otorite edilgen ve hayaletimsi bir celladın varlığının arkasında kaybolarak

2 Michel Foucault, *Surveiller et punir*, Paris, Gallimard, 1975. [Türkçesi: *Hapishanenin Doğuşu: Gözetim Altında Tutmak ve Cezalandırmak*, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, İmge Kitabevi, 2001]

onu o kadar yönetir. Bu ölümcül beden yönetimi, öyle bir kaynak tasarrufuyla gerçekleşir ki işkence gören kişi kendi kendini öldürüyormuş gibi görünür. Onu ölümcül şekilde sakatlamakla tehdit eden keskin bıçağa karşı fiziksel olarak direnmesi için her şey düşünülmüştür: Kafesinde hapsedilmiş olarak üzenlerinin üzerinde dik durmalıdır. Böylece dispozitif, hayatta kalmasının (kas, fiziksel ve aynı zamanda “zihinsel”) kendi gücüne bağlı olduğunu varsaymasına izin verir: Daha fazla acı çekmek ve ölmek istemiyorsa hayatta kalmak için mücadele etmelidir. Aynı zamanda bu işkence teknolojisinin tek gayesi onun sonunu getirmektir ama öyle ki *kendini ne kadar savunursa o kadar acı çekecektir*. Etrafına konmuş yiyecekler, işkencenin hayati hareketlerin etkinliği üzerinde oynamasına ve onları daha iyi yok etmek için tamamen denetim altında tutma çabasına işaret eden acımasız komedinin bir parçasıdır. Yorgunluğun bıçağın ağzına yığılmasına neden olacağı gibi dayanılmaz yeme ve içme ihtiyacı da onun için ölümcül olacaktır. Üstelik, bedenindeki ilk temas noktası kuşkusuz genital bölgeleridir. Her şey sanki iktidarın cinsiyetlendirilmiş kodlaması tamamlanmışçasına olup biter: Cinsel organ, bedenin herhangi başka bir kısmından daha çok öznenin eyleme gücünün gizlendiği nihai bölge haline gelmiştir. Onu savunmak, *kendini savunmak* demektir. Ve ilk olarak onu hedef almak, yalnızca hukuki öznenin değil, *muktedir* öznenin kurumsallaştığı şeyi de kırmaktır.